

**Assessment of the quality of
life for school children in
context of social class
reality: a descriptive study in
Aydın**

**İlköğretim öğrencilerinin
yaşam kalitesinin toplumsal
sınıf değişkeni açısından
incelenmesi: Aydın ilinde
betimsel bir çalışma¹**

**E. Didem Evcı Kiraz²
Ruken Akar Vural³
Serap Yılmaz Özelçi⁴
Tolga Vural⁵
Filiz Ergin⁶**

Abstract

The main purpose of this study is to examine 4th and 5th grade childrens' quality of life in terms of their social class indicators.

Child's Quality of Life Inventory was used as a data gathering tool in this study. Data were obtained from the study was analyzed in accordance to information about schools' social economic statues that gathered from The National Education Directorship in Aydın. Number, percentage, frequency, and chi square were used as a statistical method in present study.

The finding of the study shows that life quality of children could be mainly revealed with socio economic statues of them. Also the study reveals the most of the children from low socio economic statue are working as a child labor

Özet

Bu çalışmanın temel amacı Aydın İlinde, ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin yaşam kalitesinin sosyo-ekonomik düzey açısından incelenmesidir.

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen "Çocuk Yaşam Kalitesi Tarama Envanteri" kullanılmıştır. Çalışmada elde edilen veriler, Aydın İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan bilgiler doğrultusunda belirlenen alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeylerden toplam 6 ilköğretim okulunun 4. ve 5. sınıf öğrencilerinden toplanarak bu veriler üzerinde sayı, yüzde, frekans ve ki kare analizleri gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın bulguları, çocuk yaşam kalitesinin büyük oranda sosyo-ekonomik düzey ile açıklanabileceğini göstermektedir. Alt sosyo

¹ This article has been presented in 13th National Public Health Conferences (18-22 October 2010, İzmir).

² Prof. Dr., Adnan Menderes University, Faculty of Medicine, devci@adu.edu.tr

³ Yard. Doç. Dr., Adnan Menderes University, Faculty of Education, rukenarvural@adu.edu.tr

⁴ Dr., seyilmaz@adu.edu.tr

⁵ Dr., Family Health Center, tolga.vural@adu.edu.tr

⁶ Yard. Doç. Dr., Adnan Menderes University, Faculty of Medicine, fergin@adu.edu.tr

for contributing to the family budget. The most of the families involved in the study explained that they were willing to send their children to the school after the compulsory elementary education. Beside of this finding, some of the families in the sample % 11,9 (n=16) stated that they were reluctant to send their children to the school after the elementary education. The finding of the study can be considered in terms of public health, school health and general well-being statue of the children in Turkey.

Keywords: Life Quality of Child, 4th and 5th grade of Primary School, School Health, Turkey.

[\(Extended English abstract is at the end of this document\)](#)

Giriş

Bugün dünyanın pek çok ülkesinde, ilköğretim dönemi yanında okul öncesi eğitimin de zorunlu eğitim basamaklarından biri haline geldiğini görmekteyiz. Kuşkusuz eğitimin yaygınlaştırılması birey ve toplum açısından oldukça önemlidir. Ancak önemli bir diğer unsur da, eğitim kurumlarının toplumun farklı sosyal sınıflarından gelen tüm bireylere bilişsel, duyuşsal ve devinişsel alanlarda bütüncül bir gelişme ve kendini gerçekleştirme olanağı tanınmasıdır. Öyleyse okul kurumunun, sosyo-ekonomik düzey (SED) değişkeni açısından farklılık gösterdiği, dolayısıyla farklı sosyo-ekonomik düzeylerden gelen öğrencilerin farklı yaşam kalitesi düzeyine sahip olduğunu da söylemek olasıdır.

Literatür yaşam kalitesini, kişinin kendi durumunu kültür ve değerler sistemi içinde algılayış biçimi olarak tanımlanmaktadır (Spilker 1996). Yaşam kalitesi, genel ve sürekli bir iyi olma hali olarak ele alınmakta ve değerlendirilmesi genellikle mutluluk, hoşlanım ve tatmin yaratan pozitif yaşantılarla bunun tersini ifade eden negatif deneyimler ve duygular üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu deneyimler bireyin yaşamı açısından anlam ve önem taşıyan aile, arkadaş çevresi, okul, iş, boş zamanlar vb. çerçevesinde değerlendirilmektedir (Linnakylä & Brunell, 1996, 2005, Sarı & Cenkseven,). Kuşkusuz çocuğun yaşam kalitesi de aile, okul, arkadaş çevresi, yaşadığı sosyal çevre ve sosyo-ekonomik düzey gibi değişkenleri ile ilişkilidir. Bu nedenle de çocuğun yaşam kalitesi düzeyinin belirlenmesi; okul koşullarının iyileştirilmesi ve eğitim programlarının gözden

ekonomik düzeyden çocuklar okul dışında gelir getirici bir iş yaparak aile bütçesine katkıda bulunmaktadır. Sosyo-ekonomik düzeyi ne olursa olsun ailelerin çoğunluğu çocuklarının eğitimlerine ilköğretimden sonra da devam etmelerini isterken, alt sosyo-ekonomik düzeydeki okullara devam eden öğrenci ailelerinin %11,9 (n=16)'u "çocuğunun ilköğretimden sonra eğitimine devam etmemesini istemektedir. Tüm bu bulgular, toplum sağlığı, okul sağlığı ve çocuğun genel iyi olma durumu üzerine önemli önlemleri gerekli kılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Yaşam Kalitesi, İlköğretim 4. 5. Sınıf düzeyi, Okul Sağlığı, Türkiye.

geçirilmesi açısından eğitim ve sağlık kuruluşları yanı sıra yerel yönetimlerin de müdahale alanını oluşturmaktadır. Bu amaçla da öncelikle çocuğu çevreleyen sosyo-ekonomik statü temelinde, çeşitli değişkenlerin ele alınarak yaşam kalitesinin belirlenmesi gerekmektedir. Sosyo-ekonomik statü, özellikle çocuk yaşam kalitesini ve genel iyi olma halini belirleyici değişkenlerden birisidir. Ailenin gelir düzeyi, anne-baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı, süregen bir hastalığa sahip olup olmama, sağlık kuruluşlarından faydalanma sıklığı, boş zaman aktiviteleri, çocuğun gelir getiren bir işte çalışıp çalışmaması, psikolojik olarak yardıma gereksinim duyduğunda destek alabileceğini algıladığı kaynaklar vb. değişkenler çocuk yaşam kalitesinin önemli bileşenlerindedir. Yine sosyo-ekonomik düzeyin, çocuğun bilişsel, duygusal ve fiziksel gelişimi açısından da önemi literatürde vurgulanmaktadır. McCall (1981) SED'in bebeklik döneminden itibaren bilişsel performansla ilişki gösterdiğini belirtmektedir. Yine SED'in zeka puanı ve bilişsel gelişim açısından önemini vurgulayan pek çok çalışma bulunmaktadır (Bloom, 1964, Escalona, 1982). Scarr ve Weinberg (1978) özellikle anne eğitim düzeyinin akademik başarı ve bilişsel gelişim açısından baba eğitim düzeyinden daha önemli olduğunu vurgulamışlardır. DeGarmo ve arkadaşları (1999) 6-9 yaş arası çocukların hane geliri, anne eğitim düzeyi ve anne mesleği ile okul başarısının ilişkili olduğunu belirtmiştir. Çocuklarda SED ile sosyal ve duygusal iyi olma arasında da önemli bir ilişki olduğu kabul edilmektedir (Richman ve diğerleri, 1975, Earls, 1980). Öte yandan yeterli beslenme, bireysel hijyen, sağlık kuruluşlarından faydalanma açısından da SED önemli bir değişken olarak görülmektedir (Rushing & Ortega, 1979, Bradley & Kelleher, 1992). SED ve fiziksel iyi olma arasındaki ilişkiye bakıldığında pek çok çalışmanın, SED ve düşük doğum ağırlığı, fiziksel engel, fetal alkol sendromu, doğumsal anomaliler, gelişim geriliği, süregen hastalıklara maruz kalma, duyu yeterliklerinde (görme, işitme vb.) kayıplar, yaralanma ve enfeksiyon riskinin yüksek oluşu arasındaki ilişkiye değinen çalışmalara da rastlanmaktadır (Kramer, 1987, Crooks, 1995, Cassady & diğerleri, 1997).

Farklı sosyo-ekonomik düzeyden çocukların yaşam kalitesinin belirlenmesi, sağlık ve eğitim konularındaki gereksinimlerinin de belirlenmesine yardımcı olacaktır. Bununla birlikte, çocukların yaşam kalitesinin, eğitim programlarının ve okul sağlığı açısından da oldukça önemlidir. Kuşkusuz bu türden çalışmalar, Üniversiteler, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, İl Sağlık Müdürlüğü ve Belediyelerin ortak müdahale çalışmalarına da kaynaklık edecektir. Tüm bu gerekçelerle gerçekleştirilen bu çalışmanın amacı, Aydın ili Merkez ilçede öğrenim gören 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin yaşam kalitesini, sosyo-ekonomik düzey değişkeni açısından incelemektir.

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışmayla Aydın ili Merkez ilçede öğrenim gören 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin yaşam kalitesini, sosyo-ekonomik düzey bağlamında belirlenmek istendiğinden, çalışma ilişkili tarama modelinde betimsel bir araştırma niteliğini taşımaktadır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Karasar, 2005, 77).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evrenini Aydın ili Merkez ilçede yer alan ilköğretim okullarında öğrenim görmekte olan dördüncü ve beşinci sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Örneklem ise okulların sosyo-ekonomik düzeyleri dikkate alınarak seçkisiz olarak belirlenen altı (iki alt SED, iki orta SED ve iki üst SED) okulda öğrenim görmekte olan 443 (236'sı dördüncü sınıf, 205'i beşinci sınıf, iki öğrenci sınıfını belirtmemiştir.) öğrenci alınmıştır. Öğrencilerin 237'si erkek, 207'si kızdır. 1 öğrenci ise cinsiyetini belirtmemiştir. Okulların sosyo-ekonomik düzeyleri belirlenirken Aydın il milli Eğitim müdürlüğü verilerinden yararlanılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırma ekibi tarafından geliştirilen “Çocuk Yaşam Kalitesi Envanteri” kullanılmıştır. Toplam 29 sorudan oluşan envanterde 8 adet açık uçlu soru yer almaktadır. Envanterin oluşturulmasına ilk olarak literatür taraması ile başlanmıştır. Literatür, okul yaşam kalitesi, çocuk yaşam kalitesi, psikolojik iyi olma, çocuk hakları ve ilişkili anahtar sözcükler kullanılmıştır. İkinci aşamada literatür sonucu ulaşılan tüm ölçme araçları incelenmiş ve sağlıklı çocuğun yaşam kalitesini belirlemeye yönelik olan ve Cummins (1997) tarafından geliştirilen 23 maddelik “Çok Boyutlu Yaşam Kalitesi Ölçeği Öğrenci Versiyonu (ComQol-S5)”nin temel alınmasına karar verilmiştir. Ölçekte yer alan maddeler Türkçe'ye çevrilmiştir. Literatür taraması ile ulaşılan diğer ölçme araçlarından da (Huebner, Çivitçi, 2007, Graham & diğerleri, 1997, Lindström & Erickson, 1993, Ravens-Sieberer & Bullinger, 1998), faydalanılarak, çocuğun fiziksel, bilişsel ve psikolojik iyi olma durumunu belirlemeye çalışan 6 soru daha eklenerek envantere son biçimi verilmiştir.

Aydın İl milli Eğitim müdürlüğü ve Valilik oluru alındıktan sonra envanter, araştırma ekibi, okul psikolojik danışmanları ve okul psikolojik danışmanı olmayan okullarda gönüllü öğretmenler tarafından uygulanmıştır. Her bir envanterin uygulanması ortalama 45 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen nicel verilerin analizinde, sayı, yüzde frekans, t testi ve tek yönlü varyans analizinden faydalanılmıştır. Nitel verilerin analizinde ise içerik analizi tekniği kullanılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde, alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki ilköğretim okullarında öğrenim görmekte olan öğrencilerin okul yaşam kalitesine ilişkin bulgular alt başlıklar halinde verilmiştir.

Anne Çalışma Durumu

Alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeylerdeki ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin annelerinin çalışma durumuna ilişkin veriler Çizelge 1’de yer almaktadır.

Çizelge 1: Öğrencilerin Anne Çalışma Durumu

Soru	Seçenekler	Alt		Orta		Üst		X ²
		s	%	s	%	s	%	
Anneniz çalışıyor mu?	Evet	17	12,84	74	40,9	85	68,0	84,52 *
	Hayır	120	87,6	107	59,1	40	32,8	
	Toplam	137	100,0	181	100,0	125	100,0	

* p< .01 düzeyinde anlamlı

Çizelge 1 incelendiğinde, anne çalışma durumuna ilişkin yüzdenin üst sosyo-ekonomik düzeye doğru arttığı görülmektedir. Alt sosyo-ekonomik düzeyde yer alan okullara devam eden öğrencilerin annelerinin % 12,84’ü (n=17), çalışırken orta sosyo-ekonomik düzeyde bu oran % 40,9 (n=74), üst sosyo-ekonomik düzeyde ise % 68 (n=85)’dir. Öğrencilerin annelerinin meslekleri incelendiğinde anne eğitim durumu ve okulun sosyo-ekonomik durumuna paralel bulgulara rastlanmaktadır. Anne çalışma oranının 12,84 olduğu alt sosyo-ekonomik düzeyde annelerin mesleği, profesyonel meslek olarak tanımlanmış meslekler dışındadır. Anneler mevsimlik işçi ya da gündelikçi olarak çalışmaktadırlar. Orta sosyo-ekonomik düzeyde anne çalışma oranı 40,9’a yükselirken meslek grupları arasında çeşitlilik de gözlenmiştir. 66 anne profesyonel meslek sahibi iken 8 anne işçi ya da geçici işçi olarak çalışmaktadır. Üst sosyo-ekonomik düzeydeki okullara devam eden öğrenci annelerinin ise tamamı profesyonel meslek grubu üyesidir.

Baba Çalışma Durumu

Alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeylerdeki ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin babalarının çalışma durumuna ilişkin veriler Çizelge 1’de yer almaktadır.

Çizelge 2: Öğrencilerin Baba Çalışma Durumu

Soru	Seçenekler	Seviye Sınıfları						X ²
		Alt		Orta		Üst		
		s	%	s	%	s	%	
Babanız çalışıyor mu?	Evet	113	82,5	170	94,4	121	97,6	22,48 *
	Hayır	24	17,5	10	5,6	3	2,4	
	Toplam	137	100,0	180	100,0	124	100,0	

* p < .01 düzeyinde anlamlı

Çizelge 2 incelendiğinde, babalarda çalışmama oranının en yüksek olduğu düzeyin alt sosyo-ekonomik düzey olduğu (17,5, n=24) görülmektedir. Öğrenci ifadelerinden yola çıkılarak, alt sosyo-ekonomik düzey okullarda öğrenim görmekte olan öğrencilerin babaları işsizlik ve sağlık sorunları gibi nedenlerle sürekli bir işte çalışmadıkları söylenebilir. Orta sosyo ekonomik düzey okullarda babaların çalışmama oranı 5,6 (n=10), üst sosyo-ekonomik düzeydeki okullarda ise bu oran 2,4 (n=3)’tür.

Çalışan babaların mesleklerine ilişkin dağılıma bakıldığında alt sosyo-ekonomik düzeydeki okullara devam eden öğrenci velilerinin daha çok serbest meslek erbabı, zanaatkâr, işçi ve geçici işçi olarak çalıştıkları görülmektedir. Yalnızca 2 öğrenci velisi profesyonel meslek sahibidir. Orta sosyo-ekonomik düzeydeki okullara devam eden öğrenci velilerinde meslek çeşitliliği daha fazladır. 64 veli esnaf, zanaatkâr, işçi ve geçici işçi olarak çalışırken 106 veli profesyonel meslek sahibi ya da işverendir. İşveren veli oranının en yüksek olduğu grup ise üst sosyo-ekonomik düzeydeki okullardır. Bu okullara devam eden öğrenci velilerinin yaklaşık tamamı profesyonel meslek sahibi ya da işverendir.

Anne Eğitim Durumu

Alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeylerdeki ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna ilişkin veriler Çizelge 3’te yer almaktadır.

Çizelge 3: Öğrencilerin Anne Eğitim Durumu

Soru	Seçenekler	Seviye Sınıfları						X ²
		Alt		Orta		Üst		
		s	%	s	%	s	%	
Anninizin eğitim durumu?	Okur Yazar Değil	80	60,2	0	0	0	0	397,72 *
	Okur Yazar	30	22,6	4	2,2	1	0,8	
	İlkokul	19	14,3	38	21,3	10	8,0	
	Ortaokul	3	2,3	17	9,6	4	3,2	
	Lise	1	0,8	48	27,0	14	11,2	
	Yüksek Okul	0	0	16	9,0	10	8,0	
	Üniversite	0	0	55	30,9	82	65,6	
	Yüksek Lisans / Doktora	0	0	0	0	4	3,2	
Toplam	133	100,0	178	100,0	125	100,0		

* p < .01 düzeyinde anlamlı

Farklı sosyo-ekonomik düzeylerde öğrenim görmekte olan öğrencilerin anne eğitim durumunu ilişkin bulgulara bakıldığında eğitim durumunun sosyo-ekonomik düzey ile paralel olarak ilerlediği görülmektedir. Alt sosyo-ekonomik düzey okullarda liseden sonra eğitimine devam etmiş anne bulunmazken, üst sosyo-ekonomik okullarda okuma-yazma bilmeyen anne bulunmamaktadır. Üst sosyo-ekonomik düzeydeki okullara devam eden öğrencilerin annelerinin %65,6 (n=82)'si üniversite mezunu, %3,2 (n=4)'si ise lisansüstü eğitimini tamamlamıştır. Orta sosyo-ekonomik düzeye devam eden öğrencilerin annelerinde ise en yüksek oranı %30,9 (n=55) yine üniversite mezunu anneler, sonrasında ise %27 (n=48) lise mezunu % 21,3 (n=38) ile ilkokul mezunu anneler oluşturmaktadır. Alt sosyo-ekonomik düzeye devam eden öğrenci annelerinin ise %60,2 (n=80)'si okuma-yazma bilmemektedir. %22,6 (n=30)'sı herhangi bir okul bitirmeyip yalnızca okuma-yazma bilirken %14,3 (n=19)'ü ilkokul mezunudur.

Baba Eğitim Durumu

Alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeylerdeki ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin babalarının eğitim durumuna ilişkin veriler Çizelge 4'de yer almaktadır.

Çizelge 4: Öğrencilerin Baba Eğitim Durumu

Maddeler	Seçenekler	Seviye Sınıfları						X ²
		Alt		Orta		Üst		
		s	%	s	%	s	%	
Babanızın eğitim durumu?	Okur Yazar	16	11,9	0	0	0	0	303,26*
	Değil							
	Okur Yazar	32	23,9	1	0,6	1	0,8	
	İlkokul	69	51,5	22	12,4	6	4,8	
	Ortaokul	10	7,5	20	11,2	2	1,6	
	Lise	7	5,2	37	20,8	20	16,0	
	Yüksek Okul	0	0	19	10,7	7	5,6	
	Üniversite	0	0	78	43,8	86	68,8	
Yüksek Lisans / Doktora	0	0	1	0,6	3	2,4		
Toplam		134	100,0	178	100,0	125	100,0	

* $p < .01$ düzeyinde anlamlı

Baba eğitim durumuna ilişkin bulgular da anne eğitim durumu ile paralellik göstermektedir. Yine alt sosyo-ekonomik düzey okullarda liseden sonra eğitimine devam etmiş baba bulunmazken, bu kez üst ve orta sosyo-ekonomik okullarda okuma-yazma bilmeyen baba bulunmamaktadır. Alt sosyo-ekonomik düzeye devam eden öğrencilerin babalarının % 11,9 (n=16)'u okuma-yazma bilmemektedir. Öğrenci velilerinin yaklaşık yarısı (%51,5, n=69) ilkokul mezunu, %23,9 (n=32)'u ise herhangi bir okul bitirmemiştir ve yalnızca okuma-yazma bilmektedir. Üst sosyo-ekonomik düzeydeki okullara devam eden öğrencilerin babalarının %68,8 (n=86)'i üniversite mezunu iken, %2,4 (n=3)'ü lisansüstü eğitimini tamamlamıştır. Orta sosyo-ekonomik düzeye devam eden öğrencilerin babalarında ise en yüksek oranı %43,8 (n=78) üniversite mezunu babalar, sonrasında ise %20,8 (n=37)'lik yüzde ile lise mezunu babalar oluşturmaktadır.

Son Üç Ayda Doktora Gitme Sıklığı

Alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeylerdeki ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin bir sağlık problemi ile karşı karşıya kaldıklarında doktora gitme sıklıklarına ilişkin veriler Çizelge 5'te yer almaktadır.

Çizelge 5: Öğrencilerin Doktora Gitme Sıklıkları

Soru	Seçenekler	Seviye Sınıfları						X ²
		Alt		Orta		Üst		
		s	%	s	%	s	%	
Son üç ayda kaç kez doktora gittiniz?	Hiç	22	16,1	17	9,5	7	5,6	54,40*
	1-2	54	39,4	120	67,0	82	65,6	
	3-4	18	13,1	31	17,3	18	14,4	
	5-7	22	16,1	9	5,0	11	8,8	
	8 ve daha fazla	21	15,3	2	1,1	7	5,6	
Toplam		137	100,0	179	100,0	125	100,0	

* p < .01 düzeyinde anlamlı

Çizelge 5 incelendiğinde, doktora gitme sıklığının tüm sosyo-ekonomik düzey okullara devam eden öğrenciler arasında “1-2 kez” olarak belirginleştiği görülmektedir. Ancak burada dikkat çeken nokta son üç ayda hiç doktora gitmemiş olma oranının en yüksek olduğu sosyo-ekonomik düzeyin %16,1 (n=22) ile alt sosyo-ekonomik düzey olmasıdır.

Başvurulan Sağlık Kurumu

Alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeylerdeki ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin bir sağlık problemi ile karşı karşıya kaldıklarında gitmeyi tercih ettikleri sağlık kurumlarına ilişkin veriler Çizelge 6’da yer almaktadır.

Çizelge 6: Öğrencilerin Gittikleri Sağlık Kurumu

Soru	Seçenekler	Seviye Sınıfları						X ²
		Alt		Orta		Üst		
		s	%	s	%	s	%	
Son üç ayda kaç kez doktora gittiniz?	Sağlık Ocağı	47	40,5	51	31,1	11	9,2	74,99*
	Devlet Hastanesi	50	43,1	59	36,0	39	32,5	
	Özel Hastane	4	3,4	12	7,3	23	19,2	
	Özel Doktor Muayenehanesi	3	2,6	7	4,3	25	20,8	
	Birden Fazla Sağlık Kurumuna	12	10,3	35	21,3	22	18,3	
Toplam		116	100,0	164	100,0	120	100,0	

* p < .01 düzeyinde anlamlı

Farklı sosyo-ekonomik düzeylerdeki okullara devam eden öğrencilerin herhangi bir sağlık sorunu ile karşılaştıklarında ilk başvurdukları sağlık kurumu sosyo-ekonomik düzey fark etmeksizin “devlet hastanesi”dir. Alt sosyo-ekonomik düzeydekilerin %43,1’i, orta sosyo-ekonomik düzeydekilerin % 36’sı, üst sosyo-ekonomik düzeydekilerin %32,5’i sağlık sorunlarında devlet

hastanelerinden yardım almaktadır. Öte yandan sağlık ocağına gitmeye ilişkin bulgulara bakıldığında bu yüzdelerin okulun sosyo-ekonomik düzeyine göre farklılaştığı söylenilebilir. Alt sosyo-ekonomik düzey okullardan üste doğru gidildikçe sağlık ocağına gitme yüzdesi düşmektedir. Alt sosyo-ekonomik düzeydeki okullara devam eden öğrencilerin %40,5 (n=47)'i sağlık ocağına giderken üst sosyo-ekonomik düzeydeki okullara devam eden öğrenciler arasında bu yüzde %9,2 (n=11)'ye düşmektedir.

Sağlık Problemi

Öğrencilerden açık uçlu sorular ile süregelen bir sağlık problemlerinin olup olmadığı ve var ise bu sorunun ne olduğunu belirtmeleri istenmiştir. Öğrencilerin yanıtlarına ilişkin frekans tablosu aşağıda verilmiştir.

Tablo 1: Öğrencilerin Belirtmiş Oldukları Sağlık Problemleri

Öğrenciler Tarafından Belirtilen Sağlık Problemi	Okul SED		
	Alt f	Orta f	Üs t f
Göz Hastalığı / Görme Bozukluğu	9	29	24
Astım / Alerji / Bronşit	2	7	15
Sinüzit	6	1	4
İşitme / Kulak Problemi	4	1	-
Kalp / Damar Hastalıkları	3	-	-
Şeker Hastalığı	-	1	1
Karın Ağrısı	7	-	-
Böbrek / İdrar yolu Hastalıkları	3	-	-
Konuşma Bozukluğu	2	-	-
Diğer (sarılık, baş ağrısı, kemik çıkıklığı vb.)	10	5	2

Tablo incelendiğinde alt sosyo-ekonomik düzede okullara devam eden öğrencilerde hastalık ya da fiziksel şikâyet çeşitliliğinin daha fazla olduğu dikkatleri çekmektedir.

Kullanılan İlaçlar

Bir sağlık problemi olduğunu ve buna bağlı olarak ilaç kullandığını belirten öğrencilerden açık uçlu sorular ile ilaçlarının isimlerini ve ne amaçla kullandıklarını yazmaları istenmiştir.

Tablo 2: Öğrencilerin Kullandıkları İlaçlar ve Kullanım Amaçları

Okul SED	İlaç İsimleri	Ne Amaçla Kullanıldığı
Alt	Aspirin	Ağrı Kesici
	Calpol	Karın Hapı
	Şurup	İntihap Kurutucu
	Krem	Böbrek İlacı
	Hap	Bronşit İlacı
	Vitamin	Ateş Düşürücü
	Antibiyotik	Öksürük Şurubu
	Burun Spreyi	Diş İçin İlaç
	Göz Damlası	Alerji İçin Şurup
	Vazelin	
Orta	Nasonex	Alerji için
	Euthyrax	Tiroyit için
	Madecasal	Ellerimdeki siğiller için
	Calpol	Öksürük için
	Singular	Ateş Düşürücü
	Ventolin	Dişerim için
	Airtix	Bağırsaklarımı temizlemek için
	Pulmikort	Astım için
	Krem	Kulak iltihabı için
	Şöf	Tükürük bezlerim çalışmadığı için
	Sevatoron	Dikkat bozukluğunu için
	İnholar	
	Hap	
	Agumentin	
Burun Spreyi		
Üst	İmmuneks	
	Strepsils	
	Tymsid	
	Tlamine-x	
	Z-max	
	Damla	
	Ventolin	Konsantrasyon İlacı, dikkat toplamak için
	Plimikorit	Üst solunum yolu hastalıkları için
	Krem	Kansızlık için
	Zinnat	Mantar için
	Cetron	Ateş düşürücü
	Nurofen	Göz damlası
	Pulmirot	Astım ilacı
	Otrivin	Güneşten korunmak için
	Avamys	Ağız kokusunu gidermek için
	Balık Yağı	Alerji için
	İzotonik	Burun tikanıklığı için
	Muscoril	
	Svmidort	
	Filicsonas	
	Sinaulail	
	Zaditen	
	Buscopan	
Nasonex		
Singular		

Öğrencilerin sağlık problemlerine bağlı olarak kullandıkları ilaç isimleri kendi ifadelerine göre tabloda verilmiştir. Okulların sosyo-ekonomik düzeylerine göre hazırlanan tablo incelendiğinde orta ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki okullara devam etmekte olan öğrencilerin ilaç isimlerini daha yüksek oranda hatırladıkları görülmektedir. Öte yandan immunex, balık yağı gibi destekleyici ve SGK tarafından desteklenmeyen ilaçların yalnızca üst sosyo-ekonomik düzeydeki okullara devam eden öğrenciler tarafından kullanılıyor olması dikkat çekicidir.

Evde Kendine Ait Bir Odaya Sahip Olma durumu

Alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeylerdeki ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin evde kendilerine ait bir odaya sahip olma durumlarına ilişkin veriler Çizelge 7'de yer almaktadır.

Çizelge 7: Öğrencilerin Evde Kendilerine Ait Bir Odalarının olup Olmaması Durumu

Seçenekler	Seviye Sınıfları						X ²
	Alt		Orta		Üst		
	s	%	s	%	s	%	
Sadece bana ait bir odam var	11	8,1	86	47,5	100	80,0	217,4 3*
Odamı kardeşimle / kardeşlerimle birlikte kullanıyorum	54	39,7	87	48,1	23	18,4	
Evde bana ya da kardeşlerime ait bir oda yok.	71	52,2	8	4,4	2	1,6	
Toplam	136	100,0	181	100,0	125	100,0	

* p < .01 düzeyinde anlamlı

Çizelge 7 incelendiğinde öğrencilerin kendilerine ait bir odaya sahip olma durumlarının sosyo-ekonomik düzeye göre farklılaştığı görülmektedir. Alt sosyo-ekonomik düzeydeki okullara devam eden öğrencilerin yaklaşık yarısının (%52,2, n=71) evde kendine ait bir odası bulunmazken %39,7 (n=54)'si de odasını kardeşi ya da kardeşleri ile paylaşmaktadır. Orta sosyo-ekonomik düzey okullarda odasını paylaşan öğrenci yüzdesi %48,1 (n=87) iken üst sosyo-ekonomik düzeyde bu yüzde %18,4 (n=23)'e düşmektedir. Üst sosyo-ekonomik düzeye ilişkin bulgulara bakıldığında evde kendine ait bir odaya sahip olmayan öğrenci yüzdesinin 1,6 (n=2) olduğu görülmektedir. Üst sosyo-ekonomik düzeydeki okullara devam eden öğrencilerin %80'i (n=100) evde kendine ait bir odaya sahiptir.

Televizyon İzleme Süresi

Alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeylerdeki ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin televizyon izleme sürelerine ilişkin veriler Çizelge 8'de yer almaktadır.

Çizelge 8: Öğrencilerin Günlük Ortalama Televizyon İzleme süreleri

Maddeler	Seçenekler	Seviye Sınıfları						X ²
		Alt		Orta		Üst		
		s	%	s	%	s	%	
Günde ortalama kaç saat televizyon izlersiniz?	Hiç	0	0	6	3,3	16	13,0	48,32 *
	1-2 saat	77	56,6	128	71,1	80	65,0	
	3-5 saat	43	31,6	38	21,1	25	20,3	
	8-9 saat	9	6,6	8	4,4	0	0	
	10 saat ve daha fazla	7	5,1	0	0	2	1,6	
Toplam		136	100,0	180	100,0	123	100,0	

* p < .01 düzeyinde anlamlı

Öğrencilerin televizyon izleme oranlarına ilişkin bulgulara bakıldığında genel olarak tüm öğrencilerin televizyon izleme sürelerinin 1 saat ile 5 saat arasında değiştiği görülmektedir. Alt sosyo-ekonomik düzeydeki okullarda hiç televizyon izlemediğini belirten öğrenci bulunmazken üst sosyo-ekonomik düzeydeki okullarda 8-9 saat televizyon izlediğini belirten öğrenci bulunmamaktadır. Genel olarak bakıldığında alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki okullara devam öğrencilerin çoğunluğunun 1-2 saat televizyon izledikleri söylenebilir.

Ailelerin Çocuğun Eğitimine Devam Edip Etmemesine İlişkin Görüşleri

Alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeylerdeki ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin ailelerinin eğitimlerine devam etmelerine ilişkin veriler Çizelge 9'da yer almaktadır.

Çizelge 9: Öğrencilerin Anne ve Babalarının Eğitimlerine Devam Etmelerine İlişkin Görüşleri

Soru	Seçenekler	Seviye Sınıfları						X ²
		Alt		Orta		Üst		
		s	%	s	%	s	%	
Anne ve babanız eğitiminize nereye kadar devam etmenizi istiyor?	İlköğretimden sonra okula gitmemi istemiyor.	16	11,9	1	0,6	1	0,8	42,65 *
	Liseyi okumamı istiyor.	12	8,9	5	2,8	1	0,8	
	Üniversiteyi okumamı istiyor.	107	79,3	174	79,3	117	98,3	
	Toplam	135	100,0	180	100,0	119	100,0	

* p < .01 düzeyinde anlamlı

Araştırma bulguları arasında dikkat çekici bir diğer sonuç sosyo-ekonomik düzeyi ne olursa olsun ailelerin çoğunluğunun çocuklarının eğitimlerine devam etmelerini istemeleridir. Ancak bundan

daha çarpıcı olan alt sosyo-ekonomik düzeydeki okullara devam eden öğrenci ailelerinin %11,9 (n=16)'unun "çocuğunu ilköğretimden sonra eğitimine devam etmemesini istemesi"dir. Ailelerin bu görüşünün cinsiyete göre dağılımı incelenmiş ancak bir farklılaşmaya rastlanmamıştır.

Öğrencilerin Gelir Getirici Bir İşte Çalışmaları

Alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeylerdeki ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin ailelerine yardım amacı ile gelir getiren bir işte çalışma durumuna ilişkin veriler Çizelge 10'da yer almaktadır.

Çizelge 10: Öğrencilerin Gelir Getirici Bir İşte Çalışma Durumu

Soru	Seçenekler	Seviye Sınıfları						X ²
		Alt		Orta		Üst		
		s	%	s	%	s	%	
Aile bütçesine katkıda bulunmak için para kazandıran bir iş yapıyor musunuz?	Evet	14	10,3	5	2,8	3	2,4	13,94
	Hayır	121	89,0	173	97,2	122	97,6	
	Toplam	136	100,0	178	100,0	125	100,0	

Öğrencilerin aile bütçesine katkı sağlamak amacı ile herhangi bir işte çalışıp çalışmamasına ilişkin bulgulara bakıldığında dağılımın sosyo-ekonomik düzeye göre anlamlı olmadığı görülmektedir. Alt sosyo-ekonomik düzeydeki okullara devam eden öğrencilerin %10,3 (n=14)'ü aile bütçesine katkı sağlama amacı ile bir işte çalışmaktadır. Üst sosyo-ekonomik düzeydeki okullara devam eden öğrencilerin %2,4 (n=3)'ü bir işte çalıştıklarını belirtmişlerdir. Ancak açık uçlu sorulara verilen yanıtlar incelendiğinde öğrencilerin "aile bütçesine katkı sağlamak amacı ile paralarını biriktirdikleri"ni belirttikleri görülmüştür.

Kendini Mutsuz Hissettiğinde Danışabileceğini Düşündüğü Kişi / Kişiler

Öğrencilere kendilerini mutsuz hissettikleri durumlarda kim / kimlerden yardım istedikleri açık uçlu soru aracılığı ile sorulmuştur. Bu soruya ilişkin öğrenci yanıtları aşağıdaki tabloda gruplanmıştır:

Tablo 3: Mutsuzluk ve Psikolojik Sıkıntılarda Yardım İstedikleri Kişi / Kişiler

Kendini Mutsuz Hissettiğinde Kime Danışırın? Kimden Yardım Alırsın?	Okul SED		
	Alt	Orta	Üst
Anne / Baba	71	127	68
Aile Bireyleri (Abla, Kardeş, Ağabey, Hala, Teyze, Dayı, vb.)	21	71	44
Arkadaş	44	53	35
Öğretmen (Sınıf / Branş)	15	12	12
Rehber Öğretmen	5	1	7
Psikolog	-	1	2
Köpek	-	1	2
Günlük	-	-	1
Herkes	2	-	-
Hiç Kimse	11	6	7

Öğrenci yanıtları incelendiğinde çok az sayıda (n=13) öğrencinin mutsuz hissettiği zamanlarda okul rehber öğretmeninden yardım istediği görülmektedir. Öğrenciler bu zamanlarında daha çok anne ve babalarıyla ya da aile bireyleriyle konuşmak istemektedirler. Öte yandan elde edilen bir diğer çarpıcı bulgu ise 24 öğrencinin bu tür zamanlarda hiç kimseyle konuşmak istememesi ve sorununu yalnız başına çözmeyi tercih etmesidir.

Boş Zamanlarını Değerlendirme Aktiviteleri

Öğrencilere okuldan ve eğer çalışıyorlar ise işten sonra kalan zamanlarını nasıl değerlendirdikleri sorulmuştur. Öğrencilerin yanıtları incelendiğinde birçok öğrencinin okul ve işten arta kalan zamanını yine ders çalışmak, test çözmek ve ödev yapmak gibi okul aktivitelerine ayırdıkları görülmektedir. Aşağıda öğrenci yanıtlarına ilişkin frekans tablosu verilmiştir.

Tablo 4: Öğrencilerin Belirttikleri Boş Zaman Aktiviteleri

Boş Zamanlarında Neler Yaparsın?	Okul SED		
	Alt	Orta	Üst
Ders / Ödev / Test	59	112	58
Oyun (Oyuncak / Arkadaş)	64	77	32
Oyun (Bilgisayar / PS)	4	43	32
TV / Film	20	63	41
Gezme / Dışarı Çıkma	10	12	12
İnternet / İnternet Kafe	9	3	-
Bisiklet	6	5	4
Kitap Okuma	14	77	34
Müzik, Resim, Dans ve Diğer hobi Etkinlikleri	-	23	7
Spor	-	5	5
Kuran Kursu	6	-	-
Ev İşlerine Yardım	12	-	2
Kardeşle İlgilenme	3	-	-

Tablo 4 incelendiğinde öğrencilerin boş zamanlarını birçok farklı etkinlikle geçirdikleri görülmektedir. Kitap, okuma, hobilere zaman ayırma gibi etkinliklere bakıldığında, orta sosyo-ekonomik düzeydeki okullara devam etmekte olan öğrencilerin boş zamanlarını daha verimli değerlendirdikleri düşünülebilir. Alt sosyo-ekonomik düzeydeki okullara devam eden öğrencilerde ise *ev işlerine yardım, kardeş bakımı, kuran kursuna gitme* gibi sorumluluklar “boş zaman aktivitesi” olarak değerlendirilmektedir.

Okulun Temiz Olup Olmadığına İlişkin Görüş

Alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeylerdeki ilköğretim okullarının öğrenciler tarafından temiz algılanıp algılanmadıklarına ilişkin veriler Çizelge 11’de yer almaktadır.

Çizelge 11: Öğrencilerin Okulun Temiz Bulup Bulmadıklarına İlişkin görüşleri

Maddeler	Seçenekler	Seviye Sınıfları						X ²
		Alt		Orta		Üst		
		s	%	s	%	s	%	
Okulunuz (bahçe, sınıflar, tuvalet) genel anlamda temiz mi?	Evet	48	36,1	145	81,0	93	74,4	102,18*
	Kısmen	0	0	11	6,1	3	2,4	
	Hayır	85	63,9	23	12,8	29	23,2	
	Toplam	133	100,0	179	100,0	125	100,0	

* p < .01 düzeyinde anlamlı

Öğrencilerin okullarının temiz olup olmadığına ilişkin görüşleri sosyo-ekonomik düzeye göre anlamlı olarak dağılmaktadır. Alt sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin yarısından fazlası (63,9, n=85) okullarını temiz bulmamaktadır. Üst sosyo-ekonomik düzeydeki okullarda bu oran %23,2, orta sosyo-ekonomik düzeydeki okullarda ise %12,8’dir. Orta ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki okullara devam eden öğrencilerin çoğunluğu okullarını temiz bulmaktadır.

Tartışma ve yorum

Anne çalışma durumu ve mesleği açısından bakıldığında, alt sosyo-ekonomik düzeyden üst sosyo-ekonomik düzeye doğru gidildikçe annesi çalışan öğrenci sayısının arttığı gözlenmiştir. Yine alt sosyo ekonomik düzeyden üste gidildikçe anne eğitim düzeyinin arttığı gözlenmiştir. Bununla birlikte, alt sosyo-ekonomik düzeyden alınan toplam 133 öğrenciden 80’inin annesinin okuma yazma bilmemesi dikkat çekicidir. Baba eğitim düzeyi açısından bakıldığında da anne eğitim durumuna benzer biçimde, sosyo ekonomik düzey yükseldikçe baba eğitim düzeyi de artmaktadır. Yine alt SED’den 16 öğrencinin babasının okuma yazma bilmediği gözlenmiştir. Üst SED’den alt SED’e doğru gidildikçe babası çalışmayan öğrenci sayısının da giderek arttığı görülmektedir. Bu

bulgular literatürdeki diğer çalışmalar ile paralellik göstermektedir. Behrman (1997), Johnson ve diğerleri (2005), Korupp ve diğerleri (2002) de özellikle anne eğitim düzeyinin çocuk açısından önemine değinmiş, anne eğitim düzeyi yükseldikçe çocuğun bilişsel başarısının artmasına ve çocukla geçirilen zamanın diğerlerine oranla çok daha kaliteli olmasına dikkat çekmişlerdir. Bununla birlikte eğitim düzeyi yüksek annenin, ev işleri konusunda baba ile daha eşit konumda olduğuna, ailenin gelir düzeyinin yükseldiğini ve ekonomik kararlara annenin katılımının arttığına da değinmişlerdir. Bu bulgular anne eğitim düzeyi yükseldikçe çocuk yaşam kalitesinin nispeten yükselbileceğini göstermesi açısından oldukça önemlidir.

Üç farklı sosyo-ekonomik düzeyden alınan örnekleme bakıldığında, son üç ayda herhangi sağlık kuruluşuna gidip gitmedikleri ve ne tür bir sağlık kuruluşuna gittiklerine bakıldığında, alt SED'den üst SED'e gidildikçe doktora gitme sıklığının arttığı görülmektedir. Farklı sosyo-ekonomik düzeylerdeki okullara devam eden öğrencilerin herhangi bir sağlık sorunu ile karşılaştıklarında ilk başvurdukları sağlık kurumu sosyo-ekonomik düzey fark etmeksizin "devlet hastanesi"dir. Öte yandan sağlık ocağına gitmeye ilişkin bulgulara bakıldığında bu yüzdelerin okulun sosyo-ekonomik düzeyine göre farklılaştığı söylenilebilir. Alt sosyo-ekonomik düzey okullardan üste doğru gidildikçe sağlık ocağına gitme yüzdesi düşmektedir.

Öğrencilere süregelen bir sağlık problemi yaşayıp yaşamadıklarına ilişkin veriler açık uçlu bir soru ile toplanmıştır. Diğer bulgulara benzer biçimde, genel olarak üst sosyo-ekonomik düzeyden alta doğru gidildikçe sağlık problemlerinin arttığı görülmüştür. Göz hastalıkları ya da görme kusurları açısından ise üst sosyo-ekonomik düzeye doğru bir artış görülmüştür. Alt sosyo-ekonomik düzeyden öğrenciler yaygın olarak, görme bozukluğu, karın ağrısı, sinüzit ve işitme sorunlarından yakınırken, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeyden çocukların görme kusurları yanı sıra, astım, bronşit ve alerjiden yakındıkları dikkati çekmektedir. Kullandıkları ilaçlar açısından bakıldığında, orta ve üst SED'den öğrencilerin düzenli olarak ilaç kullanma eğiliminde olduğu, kullandıkları ilaçlara ilişkin farkındalıklarının yüksek olduğu, bağışıklık sistemine yönelik olarak, vitamin ve immunex kullanımının da yaygın olduğu dikkat çekicidir. Bu bulgu hijyen teorisi ile desteklenebilir. Farklı mikrobiyolojik çevreye maruz kalan çocukların astım ve atopi riskinin düşük olduğunu savunan hijyen teorisi günümüzde yaygın kabul görmeye başlamıştır. Ege ve arkadaşları (2011) tarafından yapılan çalışma, bahçeli evlerde ya da çiftlik evlerinde yaşayan çocukların çevresel mikroorganizmalar yönünden zengin bir floraya maruz biçimde büyüdüğünü ve bu nedenle de astım ve atopi prevalansının bu çocuklarda düştüğünü belirlemişlerdir. Mutius

ve Radon da (2008) özellikle çiftlik ortamında büyüyen, doğal süt tüketen okul çağı çocuklarının atopik duyarlılıklarının, astım ve alerji risklerinin düşük olduğunu vurgulamıştır.

Alt SED'den çocuklar sağlık sorunlarını “karın ağrısı, kalp ağrısı, böbrek hastalığı” gibi tanımlamakta, kullandıkları ilaçları hap ve şurup gibi isimlendirmektedirler ancak diğer çocuklara bakıldığında, daha net ve ayrıntılı biçimde bilgi verdikleri gözlenmiştir. Tüm bu bulgular incelendiğinde, sağlıkla ilgili yakınmalar olmaksızın da sağlık kuruluşuna başvurma alışkanlığı, kullanılan ilaçların ve konulan tanıya ilişkin farkındalığın, “yoksulluk” üst kavramı ile ilişkilendirilebileceği görülmektedir. Richter (2005, akt. Hornberg & Pauli, 2007) alt sosyo-ekonomik düzeyden gelen çocuklarda fiziksel engel ve konuşma bozuklukları, yaralanma riski ve kronik hastalıklarla karşılaşma olasının yüksek olduğunu belirtmiştir. Bu çalışmada da alt sosyo-ekonomik düzeyden gelen çocuklarda kısmen işitme kaybı ve konuşma bozukluğu (kekemelik ve artikülasyon bozukluğu) olduğu bulgusuna erişilmiştir.

Çocuğun içinde yer aldığı sosyal ve fiziksel çevre açısından bakıldığında, üst sosyo-ekonomik düzeyden öğrencilerin % 80 'inin kendisine ait bir odası bulunurken bu oran alt sosyo-ekonomik düzeyde % 8.1'e düşmektedir. Alt sosyo-ekonomik düzeydeki okullarda hiç televizyon izlemediğini belirten öğrenci bulunmazken üst sosyo-ekonomik düzeydeki okullarda 8-9 saat televizyon izlediğini belirten öğrenci bulunmamaktadır. Genel olarak bakıldığında alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki okullara devam öğrencilerin çoğunluğunun 1-2 saat televizyon izledikleri söylenebilir. Araştırma kapsamında fiziksel çevre açısından bakıldığında, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeyden öğrencilerin çoğunluğu okullarını temiz bulurken, alt sosyo-ekonomik düzeyden öğrencilerin yarıdan fazlası okulu temiz bulmadıkları görülmüştür. Schmitdt- Denter (2002, akt. Hornberg & Pauli, 2007) çocuğun içinde yer aldığı sosyo-ekonomik düzeyin, yalnızca fiziksel sağlık ile ilişkili olmadığını altını çizerek, alt SED'den gelen çocukların ailelerinden yeterince sosyal destek alamadıklarını, suça itilme riskinin yüksek olduğunu ve güvenli oyun alanlarından yoksun bir fiziksel çevreye maruz kaldıklarını belirtmiştir. Nitekim bu çalışmada da alt SED'den gelen çocukların kendine ait bir odalarının olmaması, düşük gelir ve düşük eğitim düzeyinden anne-babalara sahip olmaları nedeniyle sağlıklı anne-baba tutumlarına ve olanaklarına sahip olmadıkları görülmüştür.

Alt sosyo-ekonomik düzeydeki okullara devam eden öğrencilerin %10,3 (n=14)'ü aile bütçesine katkı sağlama amacı ile bir işte çalışmaktadır. Üst sosyo-ekonomik düzeydeki okullara devam eden

öğrencilerin %2,4 (n=3)'ü bir işte çalıştıklarını belirtmişlerdir. Ancak açık uçlu sorulara verilen yanıtlar incelendiğinde öğrencilerin *“aile bütçesine katkı sağlamak amacı ile paralarını biriktirdikleri”*ni belirttikleri görülmüştür. Diğer taraftan, pazarcılık, ayakkabı boyacılığı, çıraklık yaparak aile bütçesine katkı sağlamaya çalışan alt sosyo-ekonomik düzeyden çocuklar, okul masraflarını karşıladıklarını, bakkala borçlarını ödediklerini belirtmişlerdir. Unicef 1991 yılında, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde 10-14 yaş arası 80 milyon civarında çocuğun gelir getirici bir işte çalıştığını vurgularken ILO 1996'da 15 yaş altı 100-200 milyon arasında çocuk işçinin bulunduğunu beyan etmiştir. Kuşkusuz, çocuk işçiliği bir istismar türü olarak kabul edilmekte ve farklı sosyal sınıflar arasında gelişen ciddi bir sosyal eşitsizliği de ifade etmektedir. Bu durumda, çocuğun psikolojik, duygusal ve fiziksel açıdan genel sağlık durumunu etkileyen bu değişken çocuğun okula devamını da engellemekte ve okul başarısını da düşürmektedir.

Öğrencilere, kendilerini mutsuz hissettiklerinde, kimlere danıştıkları, yaşantılarını kimlerle paylaştıkları sorulduğunda sosyo-ekonomik düzey farkı görülmeksizin ilk olarak annelerine danıştıklarını, annelerinden yardım istediklerini belirtmeleri dikkat çekicidir. Bununla birlikte orta ve üst sosyo-ekonomik düzeyden alınan tüm okullarda okul psikolojik danışmanının ve psikolojik danışma ve rehberlik servisinin yer aldığı görülmektedir. Buna karşın 2 öğrenci dışında hiçbirinin bu servise başvurmaması dikkat çekicidir.

Araştırmadan elde edilen dikkat çekici bir bulgu, sosyo-ekonomik düzeyi ne olursa olsun ailelerin çoğunluğunun çocuklarının eğitimlerine devam etmelerini istemeleridir. Ancak bundan daha çarpıcı olan alt sosyo-ekonomik düzeydeki okullara devam eden öğrenci ailelerinin %11,9 (n=16)'unun *“çocuğunu ilköğretimden sonra eğitimine devam etmemesini istemesi”*dir. Ailelerin bu görüşünün cinsiyete göre dağılımı incelenmiş ancak bir farklılaşmaya rastlanmamıştır. Bu bulgu, eğitim kurumunun Türkiye'de hala bir sınıf atlama fırsatı olarak algılandığını göstermektedir.

Özetle araştırma bulgularına bakıldığında, Aydın ilindeki farklı ilköğretim okullarından alınan örneklem bizlere, çocuğun, bilişsel, duyuşsal ve fiziksel iyi olma düzeyini yansıtan yaşam kalitesinin temelde sosyo-ekonomik düzey ile açıklanabileceğini göstermektedir. Bu konuda, özellikle anne-eğitim düzeyinin yükseltilmesi konusunda üniversite, İl milli eğitim müdürlüğü ve sağlık il müdürlüğü'nün ortak çabası ile eğitim programlarının hazırlanması, yürütülmesi, değerlendirilmesi ve sürekliliğinin sağlanması gerekmektedir. Bununla birlikte, okul psikolojik

danışma ve rehberlik servislerinin yalnızca sınav ve tercih danışmanlığı yapmak yerine, bireysel ve grup psikolojik danışmaları da yürütmesi ve bu servislerin etkililiğinin gözden geçirilmesi gerekmektedir. İl genelinde çocuk yaşam kalitesinin farklı yaş grupları temel alınarak taranması ve okul bazında bir çocuk yaşam kalitesi haritasının çıkarılarak elde edilen verilerin arşivlenmesi, izleme çalışmalarının yapılması ve sorunların belirlenerek çözüm için ilgili kurumlarla ortak bir strateji belirlenmesi de oldukça önemli bir gereksinimdir.

Kaynaklar

- Behrman, J. (1997). Mothers' schooling and child education: A survey, PIER working paper 97-025, Department of Economics, University of Pennsylvania.
- Bradley RH, Kelleher KJ. (1992). *Childhood morbidity and mortality: the growing impact of social factors*. Presented at Conf. Social Sci. Health Policy: Building Bridges Between Research and Action, Washington, DC.
- Bloom B. (1964). *Stability and Change in Human Characteristics*. New York: Wiley.
- Cassady C, Farel A, Guild P, Kennelly J, People-Sheps M, et al. (1997). *Maternal and Child Health Model Indicators*. Washington, DC: Maternal Child Health Bur., US Dep. Health Human Serv.
- Cummins, R. A. (1997). *Comprehensive Quality of Life Scale – School Version (Grades 7-12) (Comqol-S5) Manual. Fifth Edition*. School of Psychology, Deakin University: Melbourne.
- Crooks D. (1995). American children at risk: poverty and its consequences for children's health, growth, and school achievement, *Yearbook of Physical. Anthropology*. 38:57–86.
- Çivitci, A. (2007). Çokboyutlu öğrenci yaşam doyumu ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları [The Adaptation of Multidimensional Students' Life Satisfaction Scale into Turkish: Validity and Reliability Studies]. *Eğitim Araştırmaları-Eurasian Journal of Educational Research* 26, p. 51-60.
- DeGarmo DS, Forgatch MS, Martinez CR. (1999). Parenting of divorced mothers as a link between social status and boys' academic outcomes: unpacking the effects of socioeconomic status. *Child Development*. 70: p. 1231–45.
- Ditesheim JA, Templeton JM Jr.(2007). Short-term and long-term quality of life in children following repair of high imperforate anus. *J Pediatr Surg.*, 22: p.581-7.
- Markus J. Ege, M.D., Melanie Mayer, Ph.D., Anne-Cécile Normand, Ph.D., Jon Genuneit, M.D., William O.C.M. Cookson, M.D., D.Phil., Charlotte Braun-Fahrländer, M.D., Dick Heederik, Ph.D., Renaud Piarroux, M.D., Ph.D., and Erika von Mutius, M.D. for the GABRIELA Transregio 22 Study Group, *The New England Journal of Medicine*, 364:701-709.
- Escalona, S. (1982). Babies at double hazard: Early development of infants at biologic and social risk. *Pediatrics* 70: p.670–75.
- Hornberg, C. & Pauli, A. (2007). Child poverty and environmental justice, *International Journal of Hygiene and Environmental Health*, 571-580.
- Johnston, A., Ganzeboom, H. & Treiman, D. (2005). Mothers' and fathers' influences on educational attainment, *verbal presentation*, RC28 Conference, Oslo, Norway.
- Korrupp, S., Ganzeboom, H. & Van Der Lippe, T. (2002). Do mathers matter? A comparison of models of the influence of mothers' and fathers' educational and occupational status on childrens' educational attainment, *Quality and Quantity*, 36, p. 17-42.
- Paulsen EK, Friedman LS, Myers LM, Lynch DR. (2010). Health-related quality of life in children with Friedreich ataxia, *Pediatric Neurology*. , 42(5):335-7.

Evcı Kiraz, E. D., Akar Vural, R., Yılmaz Özelçi, S., Vural, T. ve Ergin, F. (2013). İlköğretim öğrencilerinin yaşam kalitesinin toplumsal sınıf değişkeni açısından incelenmesi: Aydın ilinde betimsel bir çalışma. *International Journal of Human Sciences*, 10(1), 1379-1400.

- Spilker (1996). *Quality of Life and Pharmacoeconomics in Clinical Trials* [2nd ed]. Philadelphia: Lippincott-Raven Publishers.
- McCall RB. (1981). Nature-nurture and the two realms of development: a proposed integration with respect to mental development. *Child Development*. 52: p.1–12.
- Mutius, V. E., & Radon, K. (2008). Living on a farm: impact on asthma induction and clinical course, *Immunology and Allergy Clinics of North America*, 28(3), p.631-647.
- Kramer MS. (1987). Determinants of low birthweight: methodological assessment and meta-analysis. *Bulletin. WHO* 65: p.663–737.
- Rueden, U. V., Gosch, A., Rajmil, L., Bisegger, C. & Ravens-Sieberer. (2006). Socioeconomic determinants of health related quality of life in childhood and adolescence: results from a European study, *Journal of Epidemiology & Community Health*, 60: p. 130-135.
- RushingWA, Ortega ST. (1979). Socioeconomic status and mental disorder: newevidence and a sociomedical formulation. *American Journal of Sociology*, 84: p.1175–200.
- Scarr, S. & Weinberg, R.A. (1978). The influence of “family background” on intellectual attainment, *American Sociological Review*. 43: p. 674–92.
- Sarı, M., Cenkseven, F. (2008). İlköğretim öğrencilerinde okul yaşam kalitesi ve benlik kavramı, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5:2. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- UNICEF, (1991). *The state of the world's children*, Oxford: Oxford University Press. ILO, International Labor Organization (1996). *Economically Active Populations, 1950–2010*, Geneva.
- Varni, J. W., Limbers, C. A. & Burwinkle, T. M. (2007). Impaired health-related quality of life in children and adolescents with chronic conditions: a comparative analysis of 10 disease clusters and 33 disease categories/severities utilizing the PedsQL™ 4.0 Generic Core Scales, *Health and Quality of Life Outcomes*, p.5-43.

Extended English Abstract

In recent years, it could be seen that the concept of child's quality of life has turned into interdisciplinary concept related to education, health, law, and psychology etc. Beside of this situation, child centered interdisciplinary studies spreaded to all of the world as well. When the child centered studies examined it can be seen that the scholars had ben concentrated on chronic patients and children who need special education (Paulsen, Friedman, Myers, Lynch, 2010, Prosser & Corso, 2007, Varni, Limbers & Burwinkle, 2007, Ditesheim & Templeton, 1987). It could be said that the prevalence studies focused on the children who has no any diagnosed illness and disability were not sufficient in related literature. From the perspective of Turkey, income disparities between the social classes, which becomes increasingly sharp, equality of opportunity in education and health opportunities were regressed in time. These needs create crucial problems for the health system and the education system.

Method

In this study, Child's Quality of Life Inventory was used this study which has derived from these needs in the educational and health system, the present study aims to examine 4th and 5th grade students' quality of life. In this study, Comprehensive Quality of Life Scale (Cummins, 1997) was adapted to Turkish culture and used under the new title of Child's Quality of Life Inventory. Comprehensive Quality of Life Scale was used as a base of the new inventory which has

developed under the literature review by the researcher. The data of the study was obtained from different schools were chosen from low, middle and upper socio-economic statues in Aydın-Turkey. Number, percentage, frequency, and chi square were used as a statistical method in this present study.

Finding

The findings of the study show that children's quality of life could be mainly revealed with socio economic statues of them. Also the study reveals the most of the children from low socio economic statue (SES) are working as a child labor for contributing to the family budget. The most of the families involved in the study explained that they were willing to send their children to the school after the compulsory elementary education. Beside of this finding, some of the families in the sample % 11,9 (n=16) stated that they were reluctant to send their children to the school after the elementary education. All the finding of the study can be considered in terms of public health, school health and general well-being statue of the children in Turkey. According to the findings, mother education level of children has been increasing from low socio-economic level to high socio-economic level. Also it can be seen that most of the children's mother from low socio-economic level were illiterate. The findings of the study show us the fact of children's quality of life could be revealed with socio-economic statue. Children were chosen from low socio-economic level are working at the out of home as a child labor. Most of the sample indicated that they have 1-2 hours of television watching time per day. 80 % (N:100) of the children from the upper socio-economic level revealed that they have their own room at home. From the perspective of health indicators, abdominal pain, defect of eyesight, hearing loss, and sinusitis have very high prevalence in the children from the low socio-economic statue. Asthma, bronchitis, and allergy have high prevalence in the children from middle and upper socio-economic statue. When the data considered in terms of use of medicals, it could be seen that children from middle and high socio-economic level has use of medical habits and awareness of medicals as well. The use of immune system drugs and multivitamins has high prevalence in the children from middle and upper SES. The most of the families involved in the study explained that they were willing to send their children to the school after the compulsory elementary education. Beside of this finding, some of the families in the sample % 11,9 (n=16) stated that they were reluctant to send their children to the school after the elementary education.

Conclusions

When the difference of socio-economic statue was ignored, it can be said that most of the children seek mother's help when they faced with emotional or psychological stress. Although most of the schools have psychological counseling service, most of the students do not apply for counseling to the office. Children from middle and upper SES find their school was clean and hygienic but most of the children from low SES find their school not hygienic and clean. All of the finding of the study can be considered deeply in terms of public health, school health and general well-being statue of the children in Turkey.